

Selekcijsko-
poskusni center
Ptuj: nikomur ni
mar za domača
semena?

Kdo bo ohranil naš največji vrt

Kmetje nekaterih semen, kot poročajo iz Ekoci, letos niso mogli dobiti, novi lastnik Semenarne pa prihaja iz države, kjer so gensko spremenjena semena že dovoljena, bolj kot razvoj in žlahtnjenje ga menda zanima trženje. Cene hrane na svetovnem trgu se dvigujejo, država pa še kar mečka s prenosom Selekcijsko-poskusnega centra na Ptuj in z ohranitvijo slovenskih sort v slovenskih rokah. Prehranska varnost v časih nepričakovanih naravnih ali družbenih sprememb in dogodkov – je sploh komu mar!?

Tekst: **BIBA JAMNIK VIDIC**

Februarja smo v naši reviji pisali o tem, da leto dni po prodaji Semenarne Ljubljana podjetju Villager iz srbske agroživilske skupine

Agromarket naši državi še vedno ni uspelo odkupiti Selekcijsko-poskusnega centra Ptuj (SPC Ptuj). Gre za obrat Semenarne, v katerem se ukvarjajo

z ohranjanjem rastlinskih genskih virov in semenarjenjem lokalnih sort kmetijskih rastlin, ki so za prehransko varnost naše države izrednega pomena.

Prof. dr. Darja Kocjan Ačko, predavateljica na Biotehnični fakulteti in strokovnjakinja za vse vrste poljščin in njihovo pridelavo ter avtorica številnih knjig in priročnikov s področja ekološkega kmetovanja in pridelkov, je prepričana, da če izgubimo 46 ha velik semenarski center SPC Ptuj, ki poleg kmetijskih površin zajema žlahtnjenje in ohranjanje semen, ga ne bomo mogli več nadomestiti. Problem vidi predvsem v tem, da se delo, ki ga opravljajo v centru, ne bo moglo prenesti na nekoga drugega. »Vedno so

problem kadri. Znanje namreč mora imeti kontinuiteto. Velik pomen centra pa je tudi zagotavljanje prehranske varnosti države. Žlahtniteljski viri so pomembni tako danes kot tudi v prihodnosti, še bolj pa bodo pomembni v časih nepričakovanih naravnih ali družbenih sprememb in dogodkov.«

Kje se zatika? Vlada je 11. junija lani, tri mesece po prodaji podjetja Semenarna Ljubljana, sprejela sklep, da se SPC Ptuj odkupi in prenese na eno od državnih podjetij. To nalogo so zupali Slovenskemu državnemu holdingu (SDH). Na naša vprašanja, v kateri fazi so postopki za prenos, po kakšni ceni bo država odkupila SPC Ptuj, kdaj ▶

► bo do prenosa prišlo in na katero državno podjetje se bo SPC Ptuj prenesel, bo to Kmetijski inštitut, so nam iz SDH odgovorili, da so s pomočjo finančnega svetovalca preučevali možnost ustanovitve gospodarske družbe, ki bi odkupila obrat SPC Ptuj in nato opravljala semenarsko dejavnost gospodarsko, torej zaradi ustvarjanja dobička. Toda to ne bi bilo mogoče, so ugotovili, saj prihodki ne bi pokrivali stroškov, zato se za to niso odločili in so aprila letos o tem tudi obvestili ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano ter ministrstvo za finance. Po njihovi oceni se semenarska dejavnost v okviru SPC Ptuj lahko dolgoročno opravlja le kot javna služba, za kar pa ni vzpostavljen ustrezen pravni okvir. Resorno ministrstvo mora torej omogočiti dolgoročno rešitev. Naših vprašanj zato ne morejo komentirati, so nam še odgovorili na SDH.

Ministrstvo (MKGP) odgovornost prelaga.

Za dodatna pojasnila smo se nato obrnili na službo za odnose z javnostmi in promocijo MKGP. Bo 15. julija letos Selekcijско-poskusni center Ptuj končno prešel v državne roke, prenos centra je bil namreč že drugič preložen? Na ministrstvu pravijo, da možnosti za to intenzivno preučujejo, obrat bi v tem primeru prenesli na Kmetijski inštitut Slovenije, ki opravlja javno službo na področju ohranjanja rastlinskih genskih virov, žlahtnjenja in selekcije. Podrobnejše informacije pa ima, dodajajo, le SDH; nakupna opcija je sicer podaljšana do konca julija.

Če izgubimo SPC Ptuj, kjer se ukvarjajo z žlahtnjenjem in selekcijo avtohtonih semen, ljudje, ki delajo v njem pa imajo ogromno znanja o semenarstvu, kako namerava država to izgubo nadomestiti, nas je zanimalo. Z ministrstva odgovarjajo, da si seveda želijo to znanje ohraniti, da pa je na univerzah in na Kmetijskem inštitutu Slovenije že prisotno in ne bo izgubljeno.

Imajo kmetje res raje tuja semena? Do danes smo izgubili že 80 odstotkov semen, kakšne načrte ima država za ohranitev preostalih 20 odstotkov?

Predvidena je krepitev dejavnosti javnih služb v povezavi z ekološkim kmetijstvom in lokalnimi sortami, odgovarjajo med drugim na ministrstvu. Kako pa nameravajo uresničiti cilje evropske politike trajnostnega razvoja, po katerih naj bi na državni ravni vsaj četrtino hrane pridelali na ekološko trajnostni način? Če namreč izgubimo SPC Ptuj, bomo izgubili tudi velik del semen, ki so prilagojena na naše okolje. Na mini-

strstvu se zavedajo velikega pomena dejavnosti za ohranjanje avtohtonega genskega materiala in slovenskih sort kmetijskih rastlin, so zapisali v odgovoru, a to je po eni strani odvisno od povpraševanja kmetovalcev po lokalnem semenu, ki zelo niha, ter po drugi strani od interesa slovenskih semenarskih hiš za pridelavo in trženje lokalnih sort semen. Interes je potreben na obeh straneh.

Kaj če semen zmanjka?

Ali državljani lahko pričakujemo, da se bodo slovenska semena ponovno uvrstila tudi v blagovne rezerve in si bomo tako zagotovili dolgoročno prehransko varnost? Na svetovnem trgu smo namreč priča silovitemu skoku cen živil. Ministrstvo: »V času epidemije covid-19 ni bilo zaznanega pomanjkanja semenskega materiala, ki je na voljo na skupnem trgu EU, in seme se ni uvrstilo na seznam blaga za zagotavljanje potreb osnovne prehrane v blagovnih rezervah.«

Na vprašanje, ali je cena semenarskega centra še vedno 525.000 evrov, nam z ministrstva niso odgovorili.

Kaj pa če semenarski center sploh ne bo prodan in ostane v rokah podjetja Semenarna? V tem primeru bi bila prihodnost SPC Ptuj, vključno z vzdrževanjem sort in drugimi dejavnostmi centra, odvisna od poslovnega interesa novega lastnika podjetja Semenarna Ljubljana, so nam še odgovorili.

Kupnina raste. Eko civilna iniciativa Slovenije (Ekoci) pa opozarja še na nekaj drugega: »Glede na to, da ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano ni direktno preneslo ptujskega semenarskega centra in ga organiziralo v okviru genske banke Kmetijskega inštituta Slovenije na način, kot že deluje poslovni model Kis Jable, in je vključilo SDH, da izvede prenos, ta pa je iskal nov poslovni model preko zunanje agencije, nas skrbi, da ne bo prenosa v roku. Medtem se je močno povečala tudi kupnina, ta je s prvotnih 515.000 evrov zrastle že na milijon evrov, menda zaradi nekaterih zaščitnih pravic semen (čeprav ima Semenarna Ljubljana le pet sort semen zaščitnih), in prav te zaščitne pravice naj bi dvignile višino kupnine.«

V Srbiji so gensko spremenjena semena dovoljena.

»Podjetje, ki je kupilo Semenarno Ljubljana, je srbsko. V Srbiji pa vemo, da je že dovoljena uporaba gensko spremenjenih semen,« še opozarjajo v Ekoci. »Tudi sicer je znano, da je novi lastnik Semenarne Ljubljana bolj naklonjen trženju kot razvoju, raziskavam in žlahtnjenju semen. Zato ne smemo dovoliti, da bo tudi naš največji vrt pristan v tujih rokah in bil podvržen le tržnim zakonitostim prodaje.«

Bomo tudi SPC Ptuj nazadnje odkupili državljani sami, Ekoci se že javljajo ljudje, ki so pripravljeni donirati? »Res je, ljudje se obračajo na nas z željo, da bi skupaj odkupili SPC Ptuj. Na Ekoci ne moremo razumeti, da se pri vseh silnih milijonih, ki so na razpolago za okrevanje po covidni krizi, ni našlo 515.000 evrov za odkup SPC Ptuj in s tem za ohranitev našega največjega vrta. Zakaj država ne vidi potenciala in priložnosti v razvoju semenarstva – od semena

do kroznika? Gre za semena, ki so prilagojena na naše okolje in sposobna zrasti brez kemije.«

Ohranimo jih sami! Ljudje, ki bi radi donirali za odkup SPC Ptuj, si želijo postati celo vzdrževalci avtohtonih in ohranjevalnih sort slovenskih semen. »Glede na to, da ima Semenarna Ljubljana le pet zaščitnih sort, druge pa so ohranjevalne sorte, smo na MKGP poslali vprašanje, kako lahko zainteresirani kmetje postanejo vzdrževalci oz. ohranjevalci slovenskih sort semen. Prav tako ljudi zanima podatek, koliko semen je v genski banki Slovenije in koliko od njih jih ni bilo posejanih že več kot tri leta. S staranjem semen v kozarcih v genski banki, ne da bi bila posejana, se namreč izgublja vitalnost in sprotne prilagodljivost semen.«

Člani Ekoci so s somišljeniki na MKGP poslali tudi pobudo, da bi se Slovenija v času predsedovanja EU razglasila za ekono Evrope. »Za to imamo idealne pogoje. Večina kmetov bi lahko pridelovala hrano sonaravno, povpraševanja po njej je namreč vedno več. To bi bila tudi dobra priložnost za manjše kmetije, ki bi se lahko ukvarjale še s semenarstvom in oživitvijo zelenega turizma. Hkrati pa bi za svoje pridelke lahko iztržili višjo ceno.«

Letos se menda že čuti pomanjkanje nekaterih sort.

»Kmetje nam poročajo, da nekaterih semen niso mogli dobiti. Zato je na mestu vprašanje, kako je možno, da kljub temu, da so semenarski posli vredni več milijonov, kar dokazujejo tuje korporacije, naša država ne najde pravega mehanizma, da bi oživela semenarsko panogo. Zanima nas tudi, kako namerava naša država zadostiti zahtevam EU, po katerih naj bi do leta 2030 kar četrtino hrane pridelali na ekološki trajnostni način,« zaključujejo v Ekoci. ■

Liza Maja **Revija polna idej**

VSAK ČETRTEK